

TYGODNIK

PETERSBURSKI.

GAZETA URZĘDOWA KRÓLESTWA POLSKIEGO.

Wychodzi we Wtorki i Piątki. Prenumerata przyjmuje się pod adresem: do Wydawcy Tygodnika w Petersburgu, do Expedycyi Gazet Petersburskiego Pocztańtu, lub do księgarni Smirdina; w Warszawie, w drukarni Zawadzkiego i Węckiego i w Biurze informacyjném; nadto we wszystkich Pocztych w kraju urządach.

Cena Roczna: w Rosyi, s pocztą, a w stolicy, z noszeniem do mieszkań, 50 rub. as. Półroczna, 25 r. as. Bez poczty, dla odbierających w księgarni Smirdina: Roczna, 45 r. as. Półroczna, 25 r. as. Dla Królestwa Polskiego: Roczna, 55 r. Półroczna, 28 r. ass.

Wtorek, ¹⁷/₂₉ Stycznia.

Wiadomości krajowe.

Petersburg ¹⁶/₂₈ Stycznia.

Przez rozkazy dzienne CESARSKIE uwolnieni ze służby: 7 b. m. na własną prośbę, pułkownik Inżynierów dróg komunikacyj *Olenin*, z rangą Jenerał-majora i prawem noszenia mundur; — 12go, s powodu ran, Dowodzący 1ą brygadą 15ej dyw. pieszej pułkownik *Czinkin*, również z rangą Jenerał-majora, pensją całej płacy rocznej, i prawem noszenia mundur.

(R I.)

Ukazy CESARSKIE do Rządzącego Senatu. 14 Grud. z. r. Członek ogólnego zgromadzenia Rady Departamentu Artylleryjskiego w Ministerstwie Morskiem podpułkownik korpusu morskiej artylerji *Maximow*, mianowany Wicedyrektorem tegoż Departamentu z dodatkiem po 500 r. rocznie na stół. — Zostają podniesieni do rang: (w liczbie innych) Radey Kollegialnego, 30 Grudn. z. r. Radca Dworu, Radca Witebskiego Rządu Gubernijalnego *Jan Horbaczewski* i Assesora Kollegijalnego, Radey honorowi: 23 Grud. urzędnik Izby Skarbowej Witebskiej *Jan Matafiejew* i 30 tegoż m. urzędnik Komisji ustanowionej do budowania Cerkwi Ś. Izaaka w Petersburgu *Józef Przecławski*. — tegoż dnia. zostający bez miejsca Radca Kol. *Sokołogorski* mianowany Prezydentem Izby Cywilnej Tauryckiej — 31 tegoż m. Zarządzający wydziałem Ochmistrzowskim (Гофмейстерский) Dworu J. C. M. W. X. *MICHAŁA*, Jen.-porucznik *Aledyński* otrzymuje na własną prośbę uwolnienie; wspomnianym zaś wydziałem ma zarządzać Łowczy Dworu CESARSKIEGO *Wasilczykow*, z zachowaniem dotychczasowego obowiązków — tegoż dnia. Były Marszałek pow. *Sluckiego*, a dziś zostający w Departamencie Ministerstwa Sprawiedliwości, Szambellan Dworu *Adam Niepokojczycki*, mianowany Radcą Kollegialnym. — 1 b. m. Radca Tajny *Wacenko*, Członek Rady Ministra Wojny, która, na mocy Ukazu 1 Maja z. r. zostaje rozwiązana, mianowany Senatorem (1 oddziału 5 Depart.) z zachowaniem pobieranych pensyj — Członek tejże Rady 3 klasy *Biżecz*, mianowany Członkiem Ko-

misji Prosb, również z zachow. tejże pensyi — Rz. Radca Stanu *Czerkow* ma zostawać przy Dworze CESARSKIM w obow. Koniuszego — Radca Stanu hrabia *Wielhorski* mianowany Wicedyrektorem Departamentu Gospodarczego i Rachunkowości w Ministerstwie Spraw Zagranicznych i ma zarządzać onym s pensją 6000 rubli — Na poświadczenie Jener.-feldmarszałka hrabi *Witgensteina* o ciągłej gorliwości i pracach zostającego przy nim urzędnika do szczególnych poleceń 5 kl. *Naumowa*, tenże podniesionym zostaje do rangi Rz. Radey Stanu.

— Przez Ukazy CESARSKIE do Kapituły orderów, zostają mianowani kawalerami orderu Ś. Stanisława 3 klasy, 21 Grudnia z. r. Dywizyjny Doktor byłych wojsk polskich Dr. Medycyny i Chir. *Stakebrandt*, 4 klas., Doktor lazaretów Warszawskich D. M. Ass. Kol. *Boncewicz*, Lekarz *Kosacz* i pomocnik Aptekarza *Łojko*; Ordynator lazaretu Grodzieńskiego Lekarz *Żudra*, Brzeskiego lekarz *Wasiljew*, Lekarze Mińskiego: *Krutjew*, *Rodkiewicz* i *Eysymontt*, Prużańskiego, Lek. *Korzeniewski*, pełniący obow. Starszego Doktora Łuckiego lazaretu Ass. Kolleg. *Lawrow*, Ordynator lazaru. Białostockiego Lekarz *Leszewski* i Lekarz batalionowy byłych wojsk polskich *Szyciński*; 23 tegoż m. Częściowy Dozorca Policji Mińskiej Radca hon. *Tymkowicz*.

— Przez Ukazy CESARSKIE do Kantoru Dworu z d. 1 b. m. księżniczka *Wiara Chitkow* mianowana Panną honorową CESARZOWEJ JMCI; pomocnik Dyrektora Moskiewskiej Izby broni Radca Stanu *Paweł Jewreinow* szambelanem, a zostający do szczeg. poleceń przy Prezesie Kantoru pałacowego w Moskwie, Radca Dworu Bazyli *Łarcow* Kamerjunkerem Dworu CESARSKIEGO.

— Przez Ukazy CESARSKIE do Wice-kanclerza, mianowani: 6 Grud. z. r. Radca Poselstwa w Wiedniu Rz. R. St. baron *Meyendorff* Posłem nadzwyczajnym i pełnomocnym Ministrem przy Dworze Króla Jmci Wirtemberskiego, s pensją, jaką pobierał jego poprzednik; na przejazd zaś rozkazano dać mu 5000 rubli, licząc rubel po 250 censów niderlandzkich, bez potrącenia. — 7 tegoż m. Zostający w Ministerstwie Spraw Zagr. Radca Kol. *Bicow*, jeneralnym konsulem Rossyjskim w Gdańsku, s pensją, jaką pobierał jego poprzednik, to jest: 1875 rubli, licząc

rubel po 250 censów niderl. ze Skarbu Państwa i 9000 złotych polskich, tudzież na kancelaryą 4000 zł. z dochodów Królestwa Polskiego. Na przejazd rozkazano dać mu 1250 r. licząc po 250 censów.

Ukazy Rządzącego Senatu 1 Departamentu 1) 10 b. m. O wyłącznym przywileju na lat 5, licząc od r. 1853, udzielonym za pozwoleniem N. CESARZA JMCJ kompanii zawiązanej w Rydze, na ustanowienie stałej żeglugi dla przewozu podróżnych, listów i towarów, między Lubeką, Rygą i Lipawą, z uwolnieniem od opłat pobieranych od przychodzących okrętów — 2) *tegoż dnia.* O uznaniu Karola Fryderyka Krafia Wice konsulem Duńskim w Petersburgu — 3) *tegoż dnia.* O wydawaniu pieniędzy na wydatki podróże wojskowym, wyznaczanym do przeprowadzenia różnych osób — 4) *11 b. m.* O ustanowieniu w Astrachaniu kommisji tymczasowej na cel rospatrzenia interesów o dłużnikach bankowych — 5) *tegoż dnia.* O otwarciu kancelaryi Azowskiego wojska kozaków — 6) *tegoż dnia.* O dozwoleniu urzędnikowi 12 klasy (de La Fontaine) wejścia do służby, z zastrzeżeniem wszakże nie przyjmować go do wydziału prowiantowego — 7) *tegoż dnia.* Z ogłoszeniem zdania Rady Państwa, zatwierdzonego przez N. PANA 9 Grud. zeszłego roku, którym poświadczono, że uczestnictwo w wyborach szlacheckich i miejskich zabronione jest tym tylko szlachcie i mieszczanom, którzy zostają pod sądem, zostawanie zaś pod śledztwem nie przeszkadza nikomu do takowego uczestnictwa; lecz że obok tego, zgromadzenia szlacheckie i miejskie ze względu na ważność i naturę wiadomych mu powodów do śledztwa, mają prawo wyłączyć takowego członka do wyborów — 8) *tegoż dnia.* O uznaniu kupca Jana Alberta Bock Pruskim, a Chaima Bager y Ribas Hiszpańskim w Odessie Wice-konsulem.

(G. S.)

— Do Petersburga przyjechali: 10 b. m. z Moskwy, Senator *Baszłow* i Jen-major *Skworcow*; z Jarosławia, tameczny Cywilny Gubernator Radca Tajny *Półtoracki*. Wyjechali: 9go, do Berdyczewa, Assesor Rzymsko-Katolickiego Duchownego Kollegium, Kamieniecki Prałat *Gorski*; — 12go, do Porchowa, Jen-major *von Moller*; — 13go, do Kijowa, Naczelnik 6ej dyw. artylerji Jen-major *Samojłow*.

(G. P.)

— Oddawna oczekiwana w tutejszej stolicy poczta miejska, na wzór znanej w Paryżu *petite poste*, w tych dniach została ustanowioną przez Pocztaamt Petersburski, za pozwoleniem N. PANA. Listy i bilety wizytowe przyjmują się przez cały dzień w 49ciu wskazanych na to miejscach, w sklepach korzennych; trzy razy na dzień wyjmują się s karbon wrzucone do nich listy i tyleż razy są rozdane do mieszkań podług adresów. Osoba posyłająca domierza opłatę do rąk kramarza, w którego sklepie oddaje pismo na pocztę, osoba odbierająca nic nie płaci. Oddanie listu zwykłego, ilebykolwiek mógł zaważyć, kosztuje 20, karty wizytowej 10 kop. Ludność Petersburga, zbieg interesów wszelkiego rodzaju, i wielka rozległość miasta czynią to nowe ustanowienie nader dla mieszkańców dogodnym i pożytecznym.

(J. S. P.)

Odessa 31 Grudnia. Okręt kupiecki rossyjski, *S. Jan-Wojownik*, należący do PP. Aliferowa i Sobolewa, wypłynawszy z Odessy do Galac, z ładunkiem skór surowych, rozbił się około Soliny 12 Listopada z. r. Szyper nazwiskiem *Zagorudniak* utonął; uratowało się tylko 6 majt-

ków. — Znany Archeolog, Rządca miasta Kercz-Jenikola Rz. R. St. *Stempkowski* umarł 6 Grudnia z. r. w temże mieście.

(P. P.)

Wiadomości zagraniczne.

London 9 Stycznia. Według ogłoszeń urzędowych dochód skarbowy s kwartału kończącego się 5 Stycznia 1853 mniejszym był od odpowiedniego mu kwartału w 1851 o 29,475 f. sterl; lecz w ogólności dochód s całego roku 1852 przewyższył dochód z roku poprzedzającego o 546,169 f. sterl. — Pobór akcyzy przyniósł mniej o 299,383 f. sterl., co przypisują zniesieniu akcyzy od świec; przeciwnie cła przyniosły więcej o 358,583 aniżeli w roku poprzedzającym.

— Głoszą iż xzę Talleyrand zamierza usunąć się zupełnie od spraw publicznych, czegoby szczerze nawet życzyć powinni prawdziwi jego przyjaciele; chociaż albowiem nie utracił bynajmniej energii ducha, i zachowuje w starości swojej zupełność wszystkich władz ciała i umysłu, atoli zawsze człowiek, który dosiagnął już osmeego dziesiątka lat swoich winien więcej się ku spokojnemu życiu aniżeli ku burzliwości spraw publicznych skłaniać. Zamiar ten wszakże ma być dopiero do skutku przyprowadzony za kilka miesięcy. Wyznaczają już nawet xięciu Talleyrand za następców PP. Sebastiani, Baudraud i Flahaut. Mianowanie tego ostatniego zdaje się najpodobniejszym do prawdy, gdyż połączony jest nawet z wysoką szlachtą angielską przez związki pokrewieństwa, mając za sobą parowę Anglii, baronowę Keith.

— Cholera ukazała się znowu w Hammerton, w Builtth i Tipperary, z większą nawet mocą aniżeli przy pierwszym zjawieniu się.

— Piszą z Meksyku pod. 5 Listopada z. r. iż miasto to zupełnie otoczonem już było przez wojska Santa-Anny które przecięły wszelki dowóz żywności. 1 List. Santa-Anna wzywał stolicę tę do poddania się, grożąc jej, w razie przeciwnym, szturmem; atoli do 5go zaprzestawał jeszcze na samych pogroźkach. W mieście ogłoszono tymczasem urzędowie iż Jen. Bustamente zbliżał się na odsiecz z 4,000 ludzi. — Według późniejszych wiadomości, dochodzących 17 Listop. Santa-Anna odstąpił znowu od Meksyku i wycoznał ze wszystkimi siłami przeciw Bustamente.

Paryż 10 Stycznia. Postanowieniem Królewskim z d. 4 b. m. mianowani zostali na komisarzy mających utrzymywać w izbie deputowanych projekt prawa o budżecie 1853 PP. Rénouard, Mignet, Hély-d'Oissel, Legrand, hr. Daure, Martineau des Chenez, Vincent, Suleau, St-Hilaire, Bussy, Grélerin, Conté.

— Monitor zbija przesadzane jakoby wiadomości o stratach wojska francuskiego przy oblężeniu cytadeli Antwerpskiej, które ceniono na 6 do 7000 ludzi. Twierdzenia takie, jak, mówi, zbijają się same przez się. Według raportów urzędowych z wojska i szpitalów armii północnej, przesłanych ministrowi wojny przez jej dowodzącą, liczba ranionych przeniesionych do szpitalów pochodowych nieprzeosi 550, s których 64 umarło przed wyruszeniem z miejsca.

— Sąd d'assises departamentu Sekwany skazał hrabię Sosthéne de la Rochefoucauld, autora pisemka *Dziś i*

Jutro na 3ch miesięczne więzienie i karę pieniężną 1000 fr. Przysięgli uznali go bowiem winnym zamachów na władzę Królewską, tudzież nienawiści przeciw rządowi.

— Ostatniego pismka P. de Chateaubriand rosprzedało 30,000 exemplarzy; Prócz sławy przyniosło ono autorowi czystego zysku 50,000 fr.

— Minister marynarki i Jenerał Guilleminot, pierwszy w charakterze dowódcy eskadry francuskiej na wschodzie, ostatni w czasie misyj wewnątrz Turcyi i na wyspach archipelagu greckiego, pobierali byli podania mieszkańców o skarbach zakopanych w rozmaitych miejscach podczas panowania Wenecyjan. Czynione w tym względzie poszukiwania zostały potwierdzone przez akta rozmaitych klasztorów włoskich, co dało teraz powód do przedsięwzięcia osobnej w tym celu wyprawy, która odpłynie w przyszłym miesiącu pod rozkazami jenerała Tourton. Rząd pożycza kompanii przedsiębiorców jeden okręt, i jeden były adjutant hrabi Guilleminot kierować będzie poszukiwaniami, które odbywać się będą w rozmaitych stronach wyspy Cypru, gdzie Wenecyjanie najwięcej skarbów zakopać mieli.

— Zaczynają się mocno obawiać o zdrowie żny Berry, która cierpi znaczny ból w piersiach i organach trawiących. Chorobę tę przypisują trudom znoszonym przez nią w czasie ukrywania się, pokarmom nazbyt grubym, których podówczas używała, nadewszystko zaś długiemu pobytowi w miejscach wilgotnych. Doktorowie Gintrac i Barthès którym ją odwiedzać dozwolono, zgodnie jej przepisali potrzebę konnej jazdy i kąpiele siarczyste.

— Na posiedzeniu Izby Deputowanych 5 b. m. P. Sa-
pey, w imieniu Komisji wyznaczonej do rozpatrzenia prośb, zdawał sprawę o prośb wyszłych w przedmiocie księżny Berry, wnioskując, iż niektóre z nich, zawierające potwarze na rząd, powinny być odesłane do strażnika pieczęci, na cel powołania winnych do sądu, reszta zaś całkiem odrzucona. To dało powód do żywych rozpraw, w których Ministrowie stosunków zewnętrznych i handlu w długich mowach usprawiedliwiali postępowanie rządu we względzie dostojnej uwięzionej, zwłaszcza co do tego, iż sprawa jej nie została poleconą sądom zwyczajnym, dowodząc, iż takowa miara musiałaby koniecznie pociągnąć za sobą powszechne w całej Francyi zamieszanie i wojnę domową. Z mów opozycyjnych najgodniejszą uwagi jest mowa P. Odilon Barrot, który twierdził, iż żadne względy uboczne niepowinnyby wyłączać księżny od ogólnego prawa. Po zamknięciu rozpraw, wnioski Komisji zostały przyjęte znaczną większością.

Munich 5 Stycznia. Król Jmć podpisał 9 z. m. ratyfikacją traktatu z xciem Othonem jako Królem Greckim. Akt ten jest treści następującej:

Art. 1. Będzie wieczna przyjaźń pomiędzy Królami Jmcią Bawarskim i Greckim tudzież ich potomkami i następcami obu tronów.

2. W dowód takowych przyjacielskich stosunków, Królowie JJmć Bawarski i Grecki zastrzegają sobie wzajemną pomoc przeciwko nieprzyjaciółom któregokolwiek z ich państw.

3. Że przymierze to zawiera się nie dla szerzenia krajów swoich lub zdobyczy, lecz jedynie w celu zapewnienia sobie spokojnego posiadania obecnych dzierżaw, Królowie

obaj zastrzegają sobie nawzajem całość państw swoich opisanych zawartemi w tym względzie traktatami.

4. W razie napaści obcej na którekolwiek z dwóch państw, drugie obowiązane będzie wspierać je wszelkimi siłami, i starać się nawet ile możliwości o wynagrodzenie strat stąd poniesionych.

5. Pomoc wzajemna i środki jej dostarczenia dokładnie opisane zostaną za przyjściem Króla Othona do pełnoletności.

6. Król Jmć Bawarski przeprowadzić każe Króla Othona aż do Grecyi przez oddział własnego wojska, liczący ogółem 3,500 ludzi, który złuzuje stojące tam dotąd wojska obcych mocarstw, jakowe z tego powodu z posiadłości Greckich ustąpią.

7. Oddział ten wojsk bawarskich bawić będzie w Grecyi do lat trzech, i zostawać ma pod rozporządzeniem rządu Greckiego, jak wojska obce, które tam dotąd bawią.

8. Oddział takowy, utrzymywany będzie kosztem rządu bawarskiego, który wszakże przez Grecyją zwrócony mu zostanie.

9. Również do rządu Greckiego należeć mają wszelkie koszty których wymagać będzie zebranie, uzbrojenie i utrzymywanie tego wojska w ciągu drogi tak na posiadłościach bawarskich jako i obcych, tudzież przewiezienie ich ze wszystkimi rynsztunkami wojennymi do Grecyi.

10. Nadto, prócz tego oddziału wojska posiłkowego, Król Jmć Bawarski dozwalać będzie i nadal w państwie swoim zaciąg ochotników do służby Greckiej.

11. Po zupełnem przywróceniu w Grecyi spokojności Królowie JJmć Bawarski i Grecki zawrą pomiędzy sobą traktat handlowy, dla ułatwienia wzajemnych pomiędzy ich krajami stosunków.

12. Traktat niniejszy zachowywać będzie moc zupełną aż do zawarcia pomiędzy obydwoma Królami JJmcią ostatecznego traktatu za przyjściem Króla Jmci Othona do pełnoletności.

Bruxella 12 Stycznia. Król s Królową i orszakami swoim wyjechali 8 b. m. z rana do Lille, gdzie stanęli nazajutrz o 11 rannej. Królowa francuzów z xczkami francuskimi znajdowała się już tam od wieczora dnia poprzedzającego.

— Jenerał Gérard oznajmił wojsku iż po odbyciu okazu przed Królem, armija północna przestanie być na stopie wojny.

— Minister wojny zmuszony został stawać przed trybunałem cywilnym w Bruxelli, który go skazał na wynagrodzenie kilku właścicielom szkód wyrządzonych przez wojsko francuskie podczas oblężenia cytadeli Antwerpskiej.

Madryt 1 Stycznia. Gabinet tutejszy ostatecznie urządzonym został w sposób następujący: P. Zea zatrzymuje wydział spraw zagranicznych i prezydencją w Radzie. P. Fernandez del Pino zatwierdzony w urzędzie ministra sprawiedliwości który mu tylko był powierzonym tymczasowo; hr. Ofalia ministrem spraw wewnętrz.; jenerał Cruz, wojny; PP. Encima Piedra i Ulloa pozostają przy ministerstwach skarbu i marynarki.

— Król Jmć 1 b. m. na zgromadzeniu wszystkich ministrów, radców stanu i najwyższych urzędników państwa zwołanych na ten dzień z rozkazu Królowej, złożył ministrowi sprawiedliwości własnoręczny wyrok o następstwie tronu, który głośno odczytanym przez niego został. W

akcie tym J. K. M. oświadcza, iż w czasie choroby gdy był już prawie konającym, ludzie nieprawi potrafili zatrwożyć jego sumienie obrazami wojny domowej na którą państwo jakoby narazić się musiało, w przypadku, jeśliby chciano przyprowadzić do skutku pragmacją 1833, i wymogli na nim iż podpisał wyrok odwołujący to prawo. J. K. M. dodaje, iż pomimo ścisłej tajemnicy w jakiej kazał rozporządzenie to chować, z zastrzeżeniem ażeby ogłoszono je dopiero po jego zgonie doszło ono przecież do wiadomości publicznej. Stąd Król Jmć, wróciwszy teraz do zdrowia, i przekonawszy się iż czerniono przed nim wiernych jego poddanych, i że wojna domowa którą mu zapowiadano niemogłaby nigdy mieć miejsca przy uczuciach przywiązania które wszyscy hiszpani ku monarchom swoim chowają, — ogłasza sposobem najurzędowszym, iż pomienione odwołanie zupełnie moc obowiązującą traci, i że pragmacja 1830, ogłaszająca postanowienie kortezów 1789, zgodna z dawnymi zwyczajami i prawami tego państwa nazawsze święcie powinna być zachowywana i nazawsze moc swą utrzymuje.

Washington, 5 Grudnia. POSELSSTWO PREZYDENTA STANÓW ZJEDNOCZONYCH. (Dokończenie.)

«Nasze stosunki z Buenos-Ayres, Chili, Peru i Boliwią są na stopie pożądanej.»

«Rozbój okropny dopełnionym został na jednym z naszych okrętów kupieckich przez mieszkańców osady na zachodnim wybrzeżu Sumatry. Wyprawiono fregatę z zaleceniem upomnienia się o zadość-uczynienie, jeżeli sprawcy tej zbrodni należą do jakiegokolwiek ustalonego rządu, zdolnego utrzymywać zwykłe stosunki z obcymi narodami; jeżeli zaś, jak mniemano, i jak się potem okazało, bezprawie to było popełnionem przez zgraję rozbojników morskich, roskazano domierzyć im przykładną karę. To właśnie zostało dokonaniem, i tym sposobem mieliśmy nową zrzeczność zemszczenia naszej bandery i rościagnienia opieki nad handlem naszym w tych oddalonych morzach.»

«Mówiąc wam o stosunkach naszych z mocarstwami zagranicznymi, namieniłem o ich zaburzeniach domowych, o ich stanie wojny z obcymi, o ich rewolucjach i rosterkach. Nie od rzeczy będzie dodać że o tyle tylko o wypadkach wspominałem, o ile te mogły dotyczyć naszych s temi państwami związków, lub wpływać na nasz handel.»

«Nie jest rzeczą naszej polityki, ani też mamy prawo dalej się w tym przedmiocie zagłębiać. W każdej okoliczności okażemy życzenie i będziemy ofiarowali nasze usługi, jeżeli te wezwaniami zostaną, ażeby wszystkie narody, s którymi jesteśmy w stosunkach, mogły rozwinąć swój przemysł krajowy i cieszyć się zewnętrznym pokojem. Wszelkie inne wdawanie się w ich sprawy, nawet przez wynurzenie urzędowe naszego zdania, byłoby przeciwnem naszej polityce międzynarodowej i potrafimy go stale unikać.»

«Zdanie sprawy, które Sekretarz skarbu wam złoży, wystawia nasze finanse narodowe w wysokim stopniu pomyślności. Dzięki ciągłemu powodzeniu naszych przedsięwzięć handlowych, które pozwoliło naszym negocjantom uisnąć się ze wszystkich obowiązków względem Rządu, przychód celny przewyższy w roku niniejszym nadzieje ostatniej sessyi, a z innych swych źródeł Skarb odpowie w zupełności nie tylko powiększeniu wydatków, wynikających ze znakomitości udziałów pieniężnych przez kongres wyznaczonych, lecz nadto jeszcze i opłacie całego publicznego

długu, jaki w dzisiejszym czasie do umorzenia jest podobnym. Stąd też daje się widzieć, że w ciągu tego roku komory celne dostarczą skarbowi 28 milionów dolarów. Stém wszystkiem własności publiczne mniej przyniosły dochodu niż rozumiano, i podług powziętych przez nas wiadomości nadania tych ziem nie wyniosą więcej nad 2,000,000 dolarów. Wydatki na wszelkie przedmioty, różne od długu publicznego, oszacowane są w tym roku na 16,050,000 dolar., gdy większa summa, a mianowicie 19,000,000 użyta będzie na wypłacenie isicizny i procentu długu krajowego.»

«Wnosić należy, że zmniejszenie taryfy celnej, której czynność pocnie się od 3 Maja 1833, znacznie uszczupli dochód s komór w tymże roku. Wszakże wystarczy on zupełnie na wszystkie potrzeby służby publicznej, oszacowane nawet nader hojnie; tudzież na wykupno i opłatę pozostałego długu krajowego. 1 Stycznia, ogół publicznego długu Stanów Zjednoczonych, opartego i nieopartego, przywiedzionym będzie do summy 7,000,000 dolarów. S tych, 2,227,253 dol. przed 1 Stycznia 1834, a 4,755,296 dol. przed 2 Stycznia 1835 r. nie mogą być prawnie wypłaconemi. Gdy wszakże Kommissarze umorzenia mają sobie udzieloną zupełną władzę do wykupna długów podług cen miejscowych, i gdy skarb ma po temu nader wystarczające środki, tuszyć można, że dług całkowity zniesionym zostanie w ciągu 1833 roku.

«Tu nie mogę nie powinszować s całego serca Kongresowi i współobywatelom moim bliskiego spełnienia szczęśliwego wypadku, to jest umorzenia długu naszego wielkiego i wolnego narodu. Wierny polityce mądrej i prawdziwie narodowej, przepisanej przez prawa krajowe w tej mierze, rząd dzisiejszy zwrócił do tego celu wszystkie środki, jakich mu i handel kwitnący i rozsądna udzieliła oszczędność. W czterech leciech, w których naród powierzył mi sprawowanie władzy wykonawczej, 58,000,000 dol. liczyć się będzie użytych na zaspokojenie długu publicznego. To dopełnionem zastało bez uszczuplenia wydatków, wymaganych przez inne potrzebne przedmioty, jak można się o tém przekonać zważywszy z jaką hojnością łożono w tymże samym czasie zakresie na utrzymanie i nawet pomnożenie naszych środków obrony na lądzie i morzu; na wszelkie ulepszenia wewnętrzne, noszące cechę prawdziwie narodową, na obronę kraju od indyan, nakoniec na dobry byt weteranów rewolucyi amerykańskiej.»

«Uwolnienie się ostateczne od tego wielkiego ciężaru daje nam możność hojniejszego jeszcze szafunku na wszelkie przedmioty tyjące się pomyślności i obrony krajowej, i nadto pozwala nam poczynić przyzwoite ulgi i zmniejszenia w źródłach naszych dochodów. Zdanie sprawy Sekretarza Skarbu wykaże że takowe zmniejszenie w nader wielkich wymiarach da się w roku przyszłym dokonać. Polecam rzecz tę pilnej uwadze kongressu, w nadziei że mądrość wszystkich zgromadzonych reprezentantów ludu zdoła, dla osiągnięcia tego pożądanego celu, obmyślić środki, zapobiegające, iżby ciężar podatków nie dotykał nierównie żadnej klasy i wspierające wszystkie wielkie interesa ogólnego związku.»

«Długa i wytrwała rozwaga stwierdziła zdania, jakie dotąd zawsze wynurzałem kongresowi w tym przedmiocie, i powinnością moją być mniemam zwrócić znowu na nie, przy dzisiejszej zrzeczności, uwagę władzy prawodawczej.

Najrozsądniejsze prawidła rządu publicznego i zasady na których są oparte instytucje naszej Rzeczypospolitej, zalecają przyzwoite zastosowanie dochodów do roszodów i wymagają razem aby wydatek był ograniczonym do tego, co, w oszczędnym szafunku, odpowiada prostocie rządu i koniecznem jest dla utrzymania służby publicznej. Tak urządzając nasze wydatki, sprawiedliwą jest, ze względu na interesa innych stanów i nawet dla zachowania samego zwiasku, sprawiedliwą jest, mówię, ażeby opieką użyzona przez istniejące prawa pewnym gałęziom przemysłu krajowego, nie przewyższała tego, co jest potrzebnem do walczenia s taryfami obcych krajów, tudzież do zapewnienia nam zapasu tych wyrobów rękodzielniczych, które w razie wojny, są rękojmią niepodległości i bezpieczeństwa kraju.»

«Iż istnienie rękodzielni, w liczbie wystarczającej na potrzeby naszego spożycia, jest korzystnem dla kraju, o tém, uważając rzecz ogólnie, niema najmniejszej wątpliwości; i nawet, dla stworzenia ich, niema może ani jednego amerykańczaka, któryby nie był gotowym, przez czas niejaki, do płacenia cel jak najwyższych. Lecz, utrzymywać przez wieki stałą opiekę wysokich taryf, ażeby tegoż dostąpić celu, to zapewne powstało w głowach chyba małej tylko liczby naszych ludzi stanu. Największa rzecz, jakiej oni śmieli wymagać, była to opieka tymczasowa i w ogóle przypadkowa, która, ich zdaniem, ten miewa skutek, iż ceny przedmiotów, produkowanych w kraju, czyni niższemi od cen zagranicznych, przez spółzawodnictwo pomiędzy fabrykami miejscowemi.»

«Niemiałym jest dla mnie obowiązkiem oznajmić wam, iż w jednym punkcie kraju opieranie się taryfie wzmoгло się dotyla, iż zagroziło zastanowieniem jej skutków i może nawet zachwianiem całości zwiasku. Jakiegokolwiek zawady spotkała w tym względzie władza najwyższa, spodziewać się potrzeba iż te dadzą się przezwyciężyć bez użycia środków surowych. Lecz w razie gdyby ta ufnosć w umiarkowaniu i przezorności części naszych współobywateli nie ziściła się, możemy tuszyć że moc praw wystarczy na powściągnięcie występków tego rodzaju. Jakkolwiek bądź, jeżeliby sama czynność praw nie była dostateczną, kongress niezwłocznie otrzyma o tém wiadomość i na rozwałę jego zostaną przełożone potrzebne środki.»

W dalszym ciągu zwróciwszy bacność kongresu na różne przedmioty interesu miejscowego i na ulepszenia w systemacie sądowniczym, Prezydent zakończył na uwagach ogólnych we względzie postępowania politycznego jakiego rząd na przyszłość ma się trzymać dla powiększenia pomyślności narodu i ułatwienia mu środków osiągnięcia najzupełniejszej wolności cywilnej.

Wiadomości Handlowe i przemysłowe.

Petersburg 16te Grudnia.

— Gazeta handlowa Petersburska zawiera zdanie sprawy kompanii Rosyjsko-Amerykańskiej, czytane na ogólnem

zgromadzeniu członków, 23 Sierpnia 1852 roku. Widać z niego, że, mimo rozmaite miejscowe i przypadkowe zawady, interesa kompanii nie tylko nie poniosły szkody, lecz owszem szły pomyślniej niż przedtem. Według wyrachowania za 1830 i 1831 lata, po potrąceniu dziesiątej części, odłączonej na kapitał, wypadło po 120 rubli czystego zysku na każdą akcyę. Ważniejsze wiadomości jeograficzne, zawarte w tém zdaniu sprawy, są następujące: W celu ustalenia handlu w północnej części Ameryki, postanowiono założyć osadę na wyspie Stuart, leżącej w zatoce Northona. Przemysł znacznie wzrasta na wyspach Kurylskich, które, wszystkie bez wyjątku, oddane zostały w 1830 roku przez rząd w zawiadywanie kompanii. Główną osadę oddziału Kurylskiego postanowiono założyć na 16ej wyspie Kurylskiej, Semusir. W 1830 r. wysłany był z Nowo-Archangelska na północne morze bryg *Czyczagow*, pod wodzą Lejtnanta *Etolina*, dla zaprowadzenia handlu z dzikimi na brzegach tegoż morza. Przedsięwzięcie to zupełny otrzymało skutek: P. Etolin zawiązał do wysp Uniwok, Azyak, Sw. Wawrzyńca i Sw. Macieja i zachodził na wybrzeżu Amerykańskiem w zatokę Gołownina odnogi Northona, a na Azjatyckim, w zatokę Sw. Wawrzyńca. We wszystkich tych miejscach ustanowiono zasady handlu z mieszkańcami. Rządca kantoru Nowo-Archangelskiego, *Chlebnikow*, wznowił w 1830 roku łowy bobrowe u brzegów Kalifornii, w zatoce Sw. Franciszka, za zgodą tamecznej zwierzchności. Teraz Rząd kompanii trudni się wskazaniem dogodniejszej drogi s Syberyi ku Ochotskiemu morzu i stara się o przeniesienie faktoryi Ochotskiej. Według dawnych wiadomości, na całym wybrzeżu tego morza, za najdogodniejsze na porty były poczytywane trzy punkta: zatoka Udska i odnogi przy ujściach rzek Ulji i Aldomy. W celu obejrzenia i opisanja tych miejsc wysłany był z Ochotska w 1829 roku skuner *Akcyra*, pod dowództwem sztabskapitana korpusu Szturmanów, *Kozmina*. Na opatrzenie dróg wysłane były ładem trzy oddziały: jeden w 1829 do zatoki Udskiej, a dwa w 1831 do ujścia rzeki Adomy. Port Udski niedogodnym się okazał, dalsze zaś ze strony morza nie są jeszcze obejrzone. Oddziały lądowe obejrzały i szczegółowo opisały drogi z Jakutsk do Udskiego, na Aldomę i Ulję. Za najlepszą uznano drogę na Aldomę; teraz pozostaje tylko przeświadczyć się o dogodności tego punktu na urządzenie portu. Wysłędenie tego ma być uskuteczniomem w ciągu bieżącego 1833 roku, przez oficjana Basina.

(P. P.)

— 22 Grudnia z. r. w Odessie odbyło się uroczyste posiedzenie Towarzystwa Gospodarstwa wiejskiego południowej Rosyi, z okoliczności rozdawania nagród, przeznaczonych dla właścicieli ziemskich za najlepsze gatunki zbóż. W wielkiej sali klubu, miejscu posiedzeń, zgromadziło się wielkie mnóstwo znakomych osób. Po przeczytaniu programatu nagród, Sekretarz towarzystwa, P. Morozow, miał mowę o zwiasku gospodarstwa wiejskiego z naukami przyrodzenia. PP. Demol i René czytali też stosowne w tym względzie rozprawy. Sekretarz odczytał zdanie sprawy komitetu, któremu towarzystwo zleciło rozbiór własności przedstawionych gatunków zboża. Potem hrabia Woroncowa wręczył nagrody osobom, którym zostały przyznane, jakoto:

Pierwszą nagrodę, za pszenicę ozimą, obywatelowi gub. Chersońskiej, P. Laubry; drugą, hrabi Edling; trzecią, baronowi Renaud.

Pierwszą nagrodę za pszenicę arnautkę: Radcy Stanu *Swieczin*; drugą hrabi *Edling*; trzecią bar. *Renaud*. Dwie pierwsze były to wazy srebrne, wartujące po 500 rubli; ostatnie składały się s kubków również srebrnych, mniejszej wartości. Ten chwalebny środek, użyty przez towarzystwo, będąc mało wiadomym, niezupełnie odpowiedział oczekiwaniu; liczba osób które złożyły zboża, była nader ograniczoną. Życzymy z duszy izby na rok przyszły więcej stawilo się współzawodników i żeby przez to PP. obywatele dowiedli pożyteczności środka, przedsięwziętego dla własnego ich i całego kraju dobra. (G. Od.)

Port Rygu. W połowie jeszcze XIV wieku Ryga stała się ważnym handlowym portem, i należała do związku miast Hanzeatyckich. Płody Inflant i Polski tedy szczególnie przechodziły zagranicę. Dżwiną spławiano tu zboże, siemię lniane, len, воск i drzewo. Polska dostawała przez Rygę zagranicznych towarów. W ostatniej połowie XVII wieku, liczba przybywających okrętów urosła z 230 do 320. Nastanie pułnocnej wojny wstrzymało handel Rygi: W r. 1700 przybyły tylko 44 okręty. Inflanty w ciągu wielu lat dotykane klęskami wojny zaczęły wracać do stanu kwitnącego za rządów Piotra W. Handel w Rydze ożył wkrótce po ustaniu wojny Rosyi ze Szwecją. W r. 1704 przybyło 359 okrętów. Po zawojowaniu tego miasta (w r. 1810) liczba ich zmniejszyła się do 15; lecz to nie długo trwało, gdyż w r. 1725 przybyło już 388 okrętów. Szybki ten wzrost niepowinien zadziwiać, nawet i przy spółubieganiu się Petersburskiego portu. Ryga otrzymywała wywozowe płody po większej części s Polski i Ukrainy i dla tego nie ucierpiała przez założenie nowego portowego miasta, dokąd towary te nie mogły być dostawiane. Handel Rygi pozostał na zasadzie urządzeń celnych i taryfowych, wydanych przez Królów Szwedzkich Gustawa Adolfa w r. 1621 i Karola XI w. 1662. Na wszystkie przywozowe i wywozowe towary nałożone były celne opłaty, a prócz tego brano rozmaite pobory, jako to: łasztowe, masztowe, oguiowe, konwojowe i t. p. Pod ochroną Rosyi i handel Ryski mocniej się ukrzepił: sprzyjały też temu i wojny między morskimi państwami. W r. 1761 — 63 liczba okrętów przybyłych do tego portu urosła do 957. W r. 1782 Cesarzowa Katarzyna II postanowiła taryfę ogólną dla Rosyi Europejskiej. Odtąd ustały Szwedzkie przepisy w Rydze i rozmaite wewnętrzne pobory. — Świetne lata portu Ryskiego ze względu na ruch okrętowy były: 1772 (przybyło okrętów 1027), 1783 (1254), 1805 (2096), 1817 (1775), 1831 (1609), 1832 (1522). — W roku ubiegłym głównemi s pomiędzy przywozowych towarów co do wartości były: cukier surowy (przywieziono na 6.450.274 r.), sól (na 2.054.795 r.), wina (na 1.154.620 r.). Z wywozowych głównemi były: len (wywieziono na 15.842.594 r.), pieńka (na 7.578.770 r.), zboże rozmaite (na 12.540.296 r.), siemię (na 4.675.078 r.), drzewo (na 1.932.703 r.). — Podług doniesień Rosyjskiego konsula ze Stokholmu, Rząd Szwedzki postanowił prawidła o pędzeniu wódki w Szwecyi, które odtąd w całym państwie co roku ma ustawać od 1go Czerwca do 30 Września, jeśli nie można s pewnością oznaczyć jak wielki będzie urodzaj zboża. (G. H.)

Rozmaitości.

Norqual czyli wielki wieloryb. Największe to ze wszystkich stworzeń w r. 1832 wyrzucone zostało na brzegi Forth przy Nord-Berwick. Dr. Knok i brat jego robili dyssekcję. Skielet tego prawdziwie olbrzymiego zwierza, którego ogrom zdaje się być do wiary niepodobnym, wkrótce będzie ukończony. Kości szczękowe, wyrobione bardzo starannie, wstawia się znowu do paszczy w naturalnem położeniu. Ogromne te bryły waży przeszło 2 tonny. (4500 funt.) Czaszka rozpiętą została prostopadle, aby z niezmierną głową (ważącą przeszło 8 tonnów) łatwiej się można było obchodzić. Przez te szparę widać jamę mózgową, którą wymierzono podług myśli podanej przez P. Hamiltona. Otrzymana tym sposobem waga mózgu wynosiła 54 f. Mózg małego 17 stop długiego wieloryba którego P. Hunter rozbierał, ważył 4½ f. Mózg słonia waży od 6 do 7 a człowieka od 3 do 4 f. — Wieloryb ten nie jest, jak mniemano, s południowego morza, gdyż różni się budową od tamicznych wielorybów: skielet jego niemniej się różni od skieletu dochowanego w Bremeńskim ratuszu, zdaje się więc należeć do nieznanego gatunku. Norqual jest dług 80 stop. *Mag. f. d. Litt.*

— Paryska akademija nauk obrała 7 b. m. wiceprezydentem swoim P. Gay-Lussac.

— Znana w literackim świecie autorka kilku romanów, które w swoim czasie dość były czytane, Pani Montolieu; umarła temi dniami w ojczyźnie swojej Waadt.

— Według ogłoszonych w rzymskiej gazecie *Notizie del Giorno* wiadomości o stanie ludności tej stolicy, Rzym w przeszłym roku liczył ogółem 148,459 mieszkańców, a tém samem o 2,000 mniej niżeli w r. 1831. W tej liczbie jest 36 biskupów, 1419 księży świeckich, 2038 zakonników, 1384 zakonnic, 611 seminarzystów. Małżeństw w ciągu tego roku zawarto 1,163; narodziło się 5,045 dzieci (2,561 płci męskiej i 2,484 żeńskiej); umarło 4,649; (2,529 mężczyzn i 1120 kobiety.)

— Uniwersytet Fryderyka-Wilhelma w Berlinie liczy teraz ogółem 1732 uczniów którzy zapisali się formalnie dla słuchania lekcji w półroczu od Ś. Michała 1832 do Wielko-nocy 1833. S tych teologii słucha 569, (442 krajowców i 127 cudzoziemców); prawa 585, (473 krajowców i 112 cudzoziemców); medycyny 320. (192 krajowców i 128 cudzoziemców); filozofii 258, (172 krajowców i 86 cudzoziemców). Nadto jest jeszcze przy tym uniwersytecie 413 uczniów formalnie nie zapisanych, w liczbie których znajduje się 129 chirurgów, 92 farmaceutów, 89 uczniów medyczno-chirurgicznej akademii wojskowej, 32 uczniów akademii leśnej, i t. d. — Ogółem chodzi na uniwersytet i słucha lekcji 2145 młodych ludzi.

— W Nowej Anglii noszą teraz szczególnego rodzaju trzewiki materjalne, napuszczone gummą sprężystą i nieprzemakające od wody. Powierzchnia ich niezmiernie jest gładką i błyszczącą, i mają przewyższać nieskończenie co do dobroci i piękności zwyczajne gumowe trzewiki.